

Godzina wychowawcza

Temat : Choroby przenoszone przez kleszcze - objawy i sposoby zapobiegania im.

Wiosna w pełni! Nareszcie możemy cieszyć się słońcem. Przyroda rozkwita, drzewa stają się zielone. W lesie możemy już spotkać jeże, niedźwiedzie, borsuki, lisy czy dziki. Niestety, wśród zwierząt, które obudziły się z zimowego snu, są i stworzenia poważnie zagrażające naszemu zdrowiu. Mowa o kleszczach. Kleszcze to pajęczaki z podgromady roztoczy. Znanych jest około 900 gatunków. Nie mają one naturalnych wrogów, dlatego jest ich coraz więcej.

Kleszcze lubią parki liściaste i wysokie trawy. Wbrew panującej opinii, nie spadają na nas z drzew. Wspinają się na wysokość ok. 120-150 cm, bo tam może znajdować się grzbiet ich potencjalnego żywiciela.

Wszystkie kleszcze są pasożytami zewnętrznymi kręgowców, a w trakcie żerowania przenoszą groźne choroby odkleszczowe.

Żyjące w Polsce kleszcze najczęściej przenoszą takie choroby, jak:

kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowych

anaplazmozę

babeszjozę

tularemię

riketsjozę

boreliozę

Tibola

Gorączka Q

Kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowych

Choroba w początkowym okresie może zostać nierozpoznana, bo objawy są mało charakterystyczne. Jest chorobą ośrodkowego układu nerwowego, która może prowadzić do poważnych powikłań neurologicznych i psychicznych

Objawy choroby pojawiają się w ciągu dwóch tygodni i przypominają grypę. po których następuje okres bezobjawowy choroby W 70-80 % przypadków zostaje ona zahamowana w pierwszej fazie. Po tym czasie może pojawić się zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie mózgu i rdzenia kręgowego oraz zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych z objawami zapalenia korzeni nerwowych.

Hospitalizacja może trwać nawet kilka miesięcy, a leczenie i rehabilitacja wiele lat. Przeciwno KZM można się zaszczepić!

Anaplazmoza, a dokładnie ludzka anaplazmoza granulocytarna

To choroba, w której bakteria po dostaniu się do organizmu, wędruje z krwią do szpiku kostnego, a tam w białych krwinkach, zaczyna się namnażać. W 60 % przypadków choroba przebiega bezobjawowo. W pozostałych pojawiają się mało charakterystyczne objawy, które przypominają symptomy grypy: wysoka temperatura, bóle głowy, pocenie się, kaszel czy bóle stawowo-mięśniowe

U niektórych pacjentów obserwuje się objawy ze strony układu pokarmowego (nudności, bóle brzucha, biegunka), a także zapalenie płuc z zaburzeniem oddychania lub niewydolność nerek czy objawy neurologiczne (np. drgawki).

Babeszjoza (piroplazmoza)

Babeszjoza u części osób przebiega bezobjawowo lub daje objawy podobne do przeziębienia. Pierwsze objawy, takie jak gorączka, dreszcze, złe samopoczucie występują od tygodnia do 6 tygodni od zarażenia, mogą też jednak pojawić się znacznie później.

U osób z grupy szczególnego ryzyka występuje wysoka gorączka ze wstrząsającymi dreszczami i objawy nasilonej niedokrwistości hemolitycznej. Stwierdza się powiększenie śledziony i/lub powiększenie wątroby, a w badaniu morfologii krwi – niedokrwistość, leukopenię i małopłytkowość.

Babeszjoza może mieć szczególnie ciężki przebieg u chorych z zaburzeniami odporności. W grupie największego ryzyka znajdują się: noworodki, osoby starsze, osoby zakażone HIV/AIDS, osoby po usunięciu śledziony, osoby cierpiące na choroby układu odpornościowego, biorcy przeszczepów, osoby po chemioterapii

Tularemia

Tularemia to choroba zakaźna odzwierzęca, przenoszona najczęściej przez gryzonie. Nosicielami są jednak również kleszcze i to zwłaszcza ich ugryzienia są niebezpieczne. W miejscu ukąszenia powstają rumieniowate grudki, powiększające się w ciągu dwóch dni, zmieniające w krosty, a następnie we wrzody. Charakterystyczne dla tularemii jest pojawienie się objawów grypopodobnych po mniej więcej 3-6 dniach. To najczęstsza postać choroby; na szczęście zakażenie przez kontakt z kleszczem rzadko ma przebieg śmiertelny.

Riketsjoza

Charakterystyczne dla niemal wszystkich riketsjoz jest zapalenie naczyń, z którym mogą się wiązać powikłania narządowe – zależnie od tego, które naczynia zostały objęte procesem zapalnym. W najgroźniejszych przypadkach dochodzi do zespołu wykrzepiania

wewnątrznaczyniowego, co może zagrażać życiu chorego.

W Polsce riketsje są przenoszone wyłącznie przez kleszcze.

Charakterystyczna dla chorób wywoływanych przez riketsje jest bardzo wysoka temperatura ciała – do 40 stopni C. Ponadto pojawia się krwotoczna, plamista wysypka. Do innych objawów należą także: bóle mięśni, niekiedy wymioty, bradykardia, zaczerwienienie gałek ocznych i zapalenie spojówek. Powstające w naczyniach zakrzepy mogą prowadzić do zgorzeli kończyn.

Borelioza

Bardzo niebezpieczną, najbardziej znaną i najczęściej przenoszoną przez kleszcze chorobą jest borelioza. Jeśli wystąpi rumień wędrujący, to diagnoza jest prosta, jednak często konieczne są badania w kierunku boreliozy.

Borelioza, bez względu na rodzaj i stopień zaawansowania atakuje tkankę łączną, mięśniową i nerwową. Pierwsze objawy choroby rozwijają się w ciągu 1-3 tygodni od ukąszenia.

Mogą pojawić się objawy skórne tzw. rumień wędrujący – zaczerwienienie o średnicy od kilku do kilkunastu centymetrów, które może być lekko wypukłe, ciepłe, bolesne przy dotyku. Typowy rumień po ukąszeniu kleszcza jest jaśniejszy od środka.

Rumień wędrujący występuje jednak tylko w ok. 30 % przypadków boreliozy (u dzieci tylko w 10 %).

W tej fazie mogą pojawić się objawy grypopodobne. Jeśli nie zostaną podane antybiotyki, borelioza przechodzi w fazę rozsianą. W ciągu 2 tygodni do kilku miesięcy pojawiają się objawy wtórne. Może to być zapalenie stawów, zaburzenia neurologiczne i kardiologiczne. Po około roku od zakażenia borelioza przechodzi w postać przewlekłą. Lista objawów, jakie daje borelioza przewlekła, jest długa. Pojawia się m.in. objawy neurologiczne. Chory może podwójnie widzieć, mieć paraliż mięśni twarzy, zawroty głowy, problemy z mówieniem, orientacją przestrzenną.

Borelioza układu nerwowego, czyli neuroborelioza, stanowi 15-40 % spośród wszystkich przypadków boreliozy, a jej objawy mogą pojawić się wiele lat po ukąszeniu przez kleszcza i narastać z czasem.

Gorączka Q

Przenoszona jest przez kleszcze z bydła, kóz, owiec, psów, kotów. Źródłem zakażenia są wydaliny i wydzieliny zwierząt, narządy wewnętrzne, surowe skóry.

Objawy: atypowe zapalenie płuc, gorączka, bóle mięśni, ból głowy, zapalenie wątroby, zapalenie wsierdza. Do grupy ryzyka należą hodowcy bydła, owiec i kóz, służby weterynaryjne, pracownicy rzeźni i garbarni.

Tibola

Cechą charakterystyczną tych zakażeń jest pojedynczy strup w miejscu ukłucia przez kleszcza na skórze owłosionej głowy, któremu towarzyszy powiększenie węzłów chłonnych okolicy szyi. Gorączka i zaczerwienienie występują u około połowy chorych.

Te pasożyty najlepiej czują się na obrzeżach lasów i łąk, polanach, ale nie gardzą też miejskimi parkami czy osiedlowymi trawnikami. Przesiadują na spodniej stronie liści – głównie na ich końcach lub na gałęziach. Larwy spotykane są zazwyczaj w trawie do wysokości 30 cm, nimfy na trawach i niższych roślinach - do 1 m, a osobniki dorosłe – nawet przez na chwastach i krzewach do 1.2 metra wysokości.

W niektórych regionach Polski (szczególnie w północno-wschodniej części kraju), nawet do 30% żyjących tam kleszczy może przenosić przynajmniej jeden z patogenów powyższych chorób.

Dane epidemiologiczne dotyczące Polski świadczą o narastającym problemie i coraz większej zachorowalności na choroby odkleszczowe.

Ze wzrostem aktywności kleszczy mamy najczęściej do czynienia od połowy kwietnia do początku listopada.

W leczeniu chorób odkleszczowych stosuje się długotrwale podawane antybiotyki, m.in. tetracyklinę i chloramfenikol.

Choroby przenoszone przez kleszcze są groźne i często trudno je rozpoznać. Wiele osób sądzi, że wystarczy się zaszczepić i problem z głowy. Czy rzeczywiście wystarczy się zaszczepić, aby ukłucie kleszcza nie było dla nas niebezpieczne?

Mówienie o szczepionce przeciwko kleszczom to nadużycie, bo szczepionka chroni nas wyłącznie przeciwko kleszczowemu zapaleniu mózgu. Szczepić się należy, jednak sama szczepionka nie zwalnia nas z innych sposobów zabezpieczania się przeciwko ukłuciu kleszcza.

W jaki sposób można zapobiegać ugryzieniom przez kleszcze?

Zapobieganie ugryzieniom przez kleszcze polega na unikaniu pobytu na terenach zwiększonego ryzyka, gdzie kleszcze występują często, szczelnym osłonięciu skóry odpowiednim ubraniem z długimi rękawami, długimi spodniami, wysokimi skarpetami naciągniętymi na nogawki, butami z wyższą cholewką i ubieraniu czapki z daszkiem lub kapelusza, które chronią przed bezpośrednim kontaktem kleszcza ze skórą. Zalecane są ubrania w jasnym kolorze, bo wówczas łatwiej można zauważyć kleszcze. Podczas przebywania w rejonach występowania kleszczy wskazane jest stosowanie repelentów (środków odstraszających kleszcze), zawierających DEET lub permetrynę, które należy rozpylać na ubranie i odsłoniętą skórę, z wyjątkiem twarzy (permetrynę

stosuje się tylko na ubranie). Po każdym powrocie z terenów łąkowo-leśnych konieczna jest dokładna kontrola całej skóry, zwłaszcza pachwin, pach, okolic za małżowinami usznymi i fałdów skórnych.

Co robić po ukąszeniu przez kleszcza? Jak postępować z kleszczem?

W przypadku zauważenia kleszcza na ciele należy go jak najszybciej usunąć. Następnie trzeba oczyścić i zdezynfekować miejsce ukąszenia oraz obserwować to miejsce przez następny miesiąc. W razie pojawienia się jakichkolwiek objawów lub silnych obaw związanych z ukąszeniem warto zasięgnąć porady lekarskiej.

W jaki sposób usuwa się kleszcza?

Najlepiej jest usunąć kleszcza mechanicznie, na przykład za pomocą pęsety z cienkimi końcami. Najtrudniejsze do usunięcia są małe larwy lub nimfy oraz duże, opite krwią samice kleszczy. Najważniejsze jest by uchwycić kleszcza za głowę możliwie jak najbliżej skóry oraz uniknąć uciśnięcia tułowia. Amerykańskie CDC poleca, by kleszcza wyciągać bez ruchów rotacyjnych, ciągnąc go prostopadłe do skóry, w kierunku przeciwnym do ułożenia aparatu gębowego, stopniowo zwiększając siłę. Miejsce wkłucia można umyć wodą z mydłem, a następnie zdezynfekować ranę za pomocą 70% alkoholu lub jodyny. Powinno się także umyć ręce oraz zdezynfekować pęsetę użytą do zabiegu.

Jak usunąć główkę lub pozostałe fragmenty kleszcza, jeżeli dojdzie do ich oderwania?

Pozostały fragment kleszcza należy spróbować usunąć pęsetą, tak samo jak kleszcza, ewentualnie jałową igłą – podobnie jak usuwa się drzazgę. Istotne jest, jak duży fragment kleszcza pozostał w ranie. Jeśli jest to tylko fragment aparatu gębowego, bez głowy, to prawdopodobnie nie zwiększa to istotnie ryzyka zakażenia boreliozą i innymi chorobami przenoszonymi przez kleszcze, może jedynie podrażniać skórę. Wówczas można poprzestać na zdezynfekowaniu rany. Jeżeli natomiast w skórze pozostał większy fragment, którego nie potrafimy samodzielnie usunąć, warto zwrócić się o pomoc do lekarza. Im szybciej kleszcz zostanie usunięty, tym mniejsze jest ryzyko zakażenia. W pierwszych 24 godzinach ryzyko przeniesienia czynników zakaźnych jest stosunkowo małe, znacznie zwiększa się ono dopiero po około 24 godzinach.

Czy ugryzienie przez kleszcza boli?

Ugryzienie przez kleszcza jest bezbolesne. Podczas wkłuwania aparatu gębowego kleszcz wydziela substancje znieczulające, dlatego osoba, na której żeruje kleszcz najczęściej o tym nie wie i odkrywa kleszcza przypadkowo.

W jaki sposób kleszcze rozpoznają swoje ofiary?

Kleszcze rozpoznają swoje ofiary po zapachu, ciepłocie ciała oraz wydychanym dwutlenku węgla. Kleszcz szuka na człowieku miejsca pokrytego cienką skórą, wilgotnego i dobrze

ukrwionego. Najchętniej wybiera miejsca pod kolanami, pod pachą, kark oraz obszary u nasady włosów. Oczywiście może się zdarzyć, że znajdziemy kleszcza białego za uchem, ale nie dlatego, że spadł tam z drzewa! Kleszcze dość długo wędrują po naszym ciele, szukając miejsca ciemnego, zacisznego, z cienką i delikatną skórą, w którą mogłyby się wbić.

Te pasożyty najlepiej czują się na obrzeżach lasów i łąk, polanach, ale nie gardzą też miejskimi parkami czy osiedlowymi trawnikami. Przesiadują na spodniej stronie liści – głównie na ich końcach lub na gałęziach. Larwy spotykane są zazwyczaj w trawie do wysokości 30 cm, nimfy na trawach i niższych roślinach - do 1 m, a osobniki dorosłe – nawet przez na chwastach i krzewach do 1.2 metra wysokości.

Kleszcze nie spadają z drzew, wspinają się na wysokość ok. 120 cm, bo na takiej wysokości maksymalnie może znajdować się grzbiet ich potencjalnego żywiciela .

W tej chwili rozwiążcie jeszcze raz ankietę o kleszczach z poprzedniej lekcji i przekonajcie się czy Wasza wiedza o kleszczach jest już większa niż była wcześniej.